

NYHETER

FRYSHUSETS HEMLIGHETER · DEL 1

”Jag upplevde det som att man ville hitta en kassako att mjölka.”

Fortsättning

Han vet inte exakt hur många av dem som ingår i Passus. Men konstaterar att det oavsett inte finns tillräckligt med anställda för att bedriva heldygnsvård för ens en bråkdel så många avhoppare.

– Det är enkel matematik. Det innebär ju i så fall att personalen jobbar 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan, säger han.

– Efter det mötet insåg jag att det var en bluff och att verksamheten inte följde den kvalitet och de riktlinjer som vi kommit överens om.

Under ett år har HD och Sydsvenskan granskat Fryshusets avhopparverksamhet. Vi har tagit del av interna dokument, sms och mejl. Gått igenom behandlingsplaner, insatsrapporter, avtal och journaler. Vi har också fått kontakt med tidigare gängkriminella som deltagit i Passus och personalen de mött.

De ger en samstämmig bild av en kaotisk arbetsplats, fjärran den professionella verksamhet som Fryshuset marknadsför och utlovar i offerter.

Flera anställda berättar att Passus tar in så många klienter att det till slut blir omöjligt att leva upp till avtalen.

– Jag upplevde det som att man ville hitta en kassako att mjölka, säger en erfaren medarbetare till HD och Sydsvenskan.

Flera beskriver hur personalen hoppar mellan olika program och insatser. Det gör arbetsbelastningen hög och kvaliteten ojämn. Heldygnsvård av vissa klienter reduceras till fikapauser. Andra klienter får mer än de är berättigade till.

För att komma ifråga för avhopparprogrammet måste klienterna på allvar vara beredda att lämna sina gamla liv och inte ha ett aktivt drogmissbruk. Men man följer inte riktlinjerna.

– Man tog allt man kunde få. Har man ett avancerat missbruk och har kvar ett kriminellt tankesätt och den enda motivationen är att man är dödsdotad och vill ha skydd. Då får man söka det någon annanstans, säger Passus-medarbetaren.

En kvinna som behöver skydd från en våldsam gängkriminell pojkvän lever inte upp till kraven för att få behandling i Passus. Ändå får hon en lägenhet avsedd för avhoppare.

Det var det bästa som hänt henne, säger hon. Hon tränade och började för första gången leva vad hon beskriver som ett ” normalt sunt liv”. Men när Fryshuset i Stockholm upptäcker att lägenheterna inte används på rätt sätt, blir hon utkastad och placerad i barack i Mellanskåne, tillsammans med människor hon känner igen som kriminella och missbrukare. Livet rasar åter samman.

– Jag ringde till soc och sa att de skulle sluta betala för mig för det är något med Fryshuset som inte stämmer, säger hon.

”Coaching varje dag”. Så står det i journalen när Malmö stad skriver på ett avtal med Passus för avhopparen ”Adam”. Fryshuset rapporterar löpande att de har en omfattande bemaning, att KBT-behandlingen är igång och att de ”jobbar stenhårt utifrån upprättad genomförandeplan”.

– Hahahaha, nej, jag svär dom ljuger, säger Adam när vi berättar om alla insatser som Fryshuset radar upp i sin återrapportering.

De första två månaderna flyttas han runt mellan olika hotell och stugor, innan han till slut får en lägenhet.

Under den här tiden, som ska vara programmets mest intensiva, säger Adam att han som mest träffar personal tre gånger i veckan.

– I början hjälpte de mig, men när jag började sköta mig så slutade de komma. Som om jag inte längre behövde hjälp. Sanningen var att jag hade lång väg kvar, säger han.

Efter några månader glesas kontakten ut ännu mer. Till slut går det två veckor mellan besöken, berättar Adam.

När arton månader passerat och behandlingen avslutas har Adam inte uppnått några av de övergripande mål som sattes upp när behandlingen startade. Han har varken skaffat sig utbildning eller arbete. Han testar positivt på drogtest. Eftersom han inte har någon inkomst förlorar han lägenheten, som det var tänkt att han skulle få ta över.

– De tog mig från Malmö till en ny stad och fick mig att gilla livet. Men när de sa upp lägenheten var jag tvungen att åka tillbaka.

Hotbilden finns kvar. Adam beväpnar sig.

– Såklart att det var mitt fel att jag hade pistolen och åkte fast. Men det

Zvonko Banic trodde att Fryshusets avhopparverksamhet Passus skulle bli hans räddning – men det blev inte

är lite deras fel också. Jag behövde skydda mig.

Vad tänker du om att detta kostade 3000 kronor per dygn?

– Det är sjukt faktiskt. Om jag hade fått de pengarna hade jag inte behövt leva som kriminell. Så mycket de har tjänat på mig. Kanske var det därför de ville ha mig så mycket.

Är Zvonko och Adam undantagen i en annars väl fungerande verksamhet? En chef på Fryshuset med god insyn i avhopparverksamheten, har sin bild klar:

– Det blev en affärsmodell som egentligen bygger på oegentligheter.

Chefen beskriver hur Fryshusets ledning eldade på för att expandera Passus. Det är ett tufft uppdrag med potentiellt farliga klienter som kan vara måltavlor för andra kriminella. Samtidigt måste avhopparna av säkerhetsskäl kunna placeras utanför Stockholm. Det finns pengar att tjäna var ledningens budskap, enligt chefen.

”I början hjälpte de mig, men när jag började sköta mig så slutade de komma. Som om jag inte längre behövde hjälp.”

”Adam”.

Stiftelsen har inget vinstsyfte men ekonomin är skör eftersom mycket av verksamheten finansieras med bidrag och donationer. Ett önskemål har länge varit att organisationen ska få in mer stabila intäkter genom försäljning av tjänster som avhopparprogrammet.

– De sa att det är en av de mest lönsamma delarna av Fryshusets alla verksamheter.

Chefen säger att Passus tar betalt för dygnetruntvård, sju dagar i veckan i 365 dagar. Men i praktiken är upplägget ett helt annat.

– Det man riggar är att man har heldygnsstöd, motsvarande tre till fyra personal per klient, och så sätter man en prisbild utifrån det. Under uppstarten är det välbemannat men redan efter två till tre månader övergår stödet till att det finns en kontaktperson per klient. Inte på pappret, kommunerna fortsätter ju att betala för tre till fyra tjänster per dygn i tolv månader.